

preložiti, dokler se vse na tanjko ne preišče; ta preiskava naj bo skrb deželnega odbora, ki jo ima ob svojem času poročiti. Vitez Karneri pravi, da se mu po tem jasnem razlaganju odbora tako zdi kakor po ognji, ki ga umetna roka zažge in po katerem temna noč spet nastane, kak hitro ugasne. On se boji, da bi se po takem volitve samo v roke okrajnih predstojnikov dale, in misli, da vrag absolutizma še zmiraj v glavah uradnikov razsaja; ta bi se moral iztirati. Cela volitev mu ni po volji in se naj zavrže. Vendar se njegov predlog ne podpira, za njega se vzdignejo samo gospodje Tappeiner, Kriehuber, dr. Bayer, grof Auersperg, baron Hakelberg in dr. Nekerman.

Praden se novi deželni odbor voli, vstane g. dr. Razlag in govori v imenu vseh slovenskih poslancev, naj bi se v ta odbor najmanj eden Slovenec volil, ki bi zastopal svoj narod. Primerno bi to bilo in tudi pravično.

Pri sledeči volitvi se voli za veliko posestvo grof Kottulinski, za mesta, trge in kupčijske zbornice dr. Stremeier, za deželne okraje dr. Moric Kaisersfeld; od celega zbora se volijo dr. Wasserfall, Pairhuber, dr. Fleck. Vsaki se po svojem zahvali. Potem še volijo drugih šest kot namestnike poprejšnjih. Noben Slovenec ni voljen.

4. seja. 23. februarja. Volitev državnih poslancev.

Iz velikih posestnikov se volijo g. Pauer, baron Hakelberg, grof Miroslav Atems (mesto barona Hakelberga je bil pred vitez Karneri državni poslanec). Za mesto Gradce se voli dr. Rechbauer, iz kupčijskih zbornic g. Schlegel; za mesta in trge na srednjem Štajerskem je voljen g. Lohninger; za mesta in trge na gornjem Štajerskem g. Tunner; za mesta in trge na spodnjem Štajerskem g. dr. Waser. Izmed poslancev za sredno-štajerske deželne okraje sta voljena dr. M. Kaisersfeld in dr. Haffner, za deželne okraje gornjega Štajerskega je voljen g. Plankensteiner; za deželne okraje spodnjega Štajerskega gospoda Lipold in Lenček. Vsi rečeni primejo in se lepo zahvalijo za čast in zaupanje, ki se v nje stavi, samo naša dva zadnja hočeta odstopiti. Baron Hakelberg na to predstavlja, naj se deželni zbor popraša, ali mu je odstop teh dveh po volji ali ne; ker ne vedo, kaj bi storili, se za nekoliko časa pretrgajo in se med sebo na tihem porazumijo.

Ko se seja zopet začne vzame dr. Stremeier besedo in pravi, da more to zdaj na dnevni red priti, ali sme kdo odstopiti ali ne in svetuje, da bi zbor ne privolil k temu ampak zahteval od onih dveh, da prevzmeta volitev. Njemu se vidi, da volitev ni samo skaz zaupanja, tudi dolžnost izvira iz nje, ki jo vsak more prevzeti, kateri se da voliti.

Tej dolžnosti se ne sme nikdo odtegniti; res da je dostikrat težko, to dolžnost dopolniti, pa takrat mora zbor vzroke presoditi. Tudi iz drugih krajev voljeni imajo enake vzroke, pa so le čast prevzeli. Deželni zbor naj tedaj zavrne ono prošnjo in razloži, da, če bi vsaki iz ene skupke voljeni se odpovedal, dokler ne pride vrsta na one, kateri bi bili oni skupki všeč, se po takem deželni zbor posili, ustava vniči in volilna pravica na smeh postavi.

Dr. Vošnjak pravi, da ni res, da bi moral vsak ono čast prevzeti, ne deželni zbor temuč skupka se po takem posili, ki ne more svojih mož v državni zbor spraviti.

Na to Feyrer pove neko šalo, za katero mu pa naj bo žal.

Dr. Dominkuš trdi, da sme vsaki odstopiti; deželni zbor naj sprevidi, da se morajo od vsake skupke naj boljše glave voliti in misli, da je lepo se odpovedati reči, kateri nisi celo kos.

Prof. Schreiner dopoveduje, da vsaki, ki v deželni zbor stopi, mora na to pripravljen biti, da ga v državni zbor volijo, kdor te časti noče prevzeti, tudi ne sme v deželni zbor stopiti; on želi da se Stremaierov predlog, potrdi, kar se potem tudi v veliko večino stori.

5. seja. 25. februarja.

Slovenec ni. Gosp. Ed. Mulley poročuje o predlogu zarad preuredbe deželnega stavbinskega nadzorništva (Bau-inspection). Deželni odbor je spoznal, da je ona preuredba potrebna, ker važna dela, ki se že nekoliko let vlačijo, se še niso dogotovila zavolj pomankanja moči in tudi zavolj sedajnim zahtevanjem neprimerne uredbe uradniške. Posebni odsek vidi, da je to resen in predlaga tedaj ločitev v tri dele: stavbino uradnijo (Bauamt), nadzorništvo hramov (Gebäudeinspection) in računstvo (Bau-Rechnungsdepartement). Imenuje potem uradnike, ki se imajo ustanoviti in dostojno plačati. — Deželni odbor vse to dovoli.

Ministerski svetovavec Tunner priporoča tudi, da bi se za to uradnijo novo podučilo izdelalo gledé potrebne samostalnosti znanstvene uradnije in da se to podučilo prihodnjemu deželnemu zboru predstavlja.

Ta predlog se potrdi in sicer kakor Pairhuber povdarja, da se le samo temeljna pravila tega podučila deželnemu zboru predstavljajo.

Poslanec Waniseh poročuje o nekterih prošnjah, katerim je vzrok nova pravna uredba (Justiz-Organisation). Ta se nikomur ne dopade, nič dobrega se o njej ne sliši in predloži, naj se stavijo te prošnje na dnevni red. Oziraje se na to, da tudi Štajerska dežela ima novo okrajno razdelitev pričakovati, da je ta le provizorična začasna in tako zaupanje na stalnost pravičnega ravnanja le podira, pravni sigurnosti škoduje, težave pomnožuje, pravde zavira, namenjene varčnosti ne podpira, spoštovanju pravnih uradnikov škoduje in njih stan pohujša, naj izreče deželni zbor svoje prepričanje, da se ta uredba ne da izpeljati, preden se po ustavnem potu temelj teh prenapredb potrdi in veli deželnemu odboru, naj to vladi na znanje da. Temu predlogu vsi enoglasno privolijo.

Dalje poročuje dr. Baltl v imenu odseka, ki je Pfeiferovo prošnjo pretresoval, in pravi, naj deželni odbor vladi naznani, kako je žal deželnemu zboru, da ona novo postavo zarad vojakov izpeljuje.

Na to deželni namestnik odgovori, da vlada mora tako ravnati; znane dogodbe zadnjih časov so povsod vojaške postave preuredile, evropske okolščine zahtevajo hitre spremembe, kar se tega tiče, ktere se le dajo po prehodnih določilih doseči. Tedaj je potrebno izpeljati, kar je vlada 28. grudna velevala; pred postavo so vsi enaki, le malo jih je izvzetih, pa ti za zmiraj. Le mlajši ljudje se k vojakom jemljejo. Tudi je težko zdaj več postav nazaj pozvati, ki je že sred svojega pota.

Predlog odborov se potrdi.

Zdaj nič več ni na dnevnem redu. Grof Glajspah izgovori upanje, da se bo deželni zbor še enkrat letos snidel. Takrat misli bo več opravila ne samo o deželnih rečeh temuč tudi o postavodavstvu; notrajni stan bo, kakor se nadja, lepši, Austrija bo poprejšno moč spet dobila in krona v novi svitlobi bliščala. S trikratnim „Hoch“ klicem na cesarja se sklene prva doba drugega deželnega zbora.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Izvirna plemena trt so samo tri, ktera se po listju, sadu dobro razločijo. Ta so 1. rodna indiška trta (vitis vinifera), 2. ameriška ali lesičja trta (Fuchstraube), 3. trta brez sada (vitis labrusca).

Trtoslovci še več plemen razločijo, vender se ne more trditi, da je eno ali drugo izvirno, ali da bi vsa od enega izviral in lahko je trte popisati, ker ostane vsako pleme stalno in se nikdar ne spreminja. Kratko rečeno: Trta je čudo božje.

Posamni deli trte ali terminologija.

Vinska trta ali trs je po svoji rasti:

- I. deblasta (stammartig) ali drevnata, če se na visoko in široko razprostira, kakor post: kozjenog,
  - II. velika, če močno raste in se lahko na visoko, t. j. na brajde, šotore speljava, kakor žlahnine (Gutedelarten).
  - III. mala ali pritlična, če nizka ostane, kakor rizlec (Riesling). Dalje je: trpeča, če ne zmrzne in ostari (50—100 let) ali netrpeča, če je slaba, mehkužna.
- Reja vinske trte se imenuje:
- a) pritlična ali grška, kakor večidel po slovensko-štajerskih vinogradih, v Avstriji, na Renu i. t. d.
  - b) srednja, če se do štiri črevljev visoko izreja, post: v Hrvaških, nemško-štajerskih vinogradih i. t. d.
  - c) visoka ali rimska, če se visoko čez 4 do 20 črevljev in više speljava na brajde, drevje, kakor na Dalmatinskem, Laškem, Grškem.

Ni je rastline, da bi bila pod roko umnega in neumnega rednika bolj voljna in gibčna kakor trta. Od zemlje čez

vrhe najvišjega drevja se vzdigne, cele široke stene ali zide pokriva in na dolge brajre se razpenja.

Vinska trta (*vitis vinifera*), spada po Lineju med tiste rastline, katerih obojni cvet ima 5 prašnih nitok in 1 pestič, tedaj v V. vrsto, I. red.

Plodni deli ali cvetlica obstoji iz čašice, venčeca, mednika in pestiča. Venčec s petimi listeki, zgolj kakor prezračne cevke, redi prašne nitke z svojim nježnim sokom in je naredi plodivne. V mokrem vremenu in mrazu prezračne cevke, ali venčni listeki oslabé, sok se skazi, cvet odpada, kar navadno imenujemo smod; če pa po vgodnih okolščinah kavernik ali celi ščopek cvetlic (poznejši grojzd) srečno ocvete, se plodnica spremeni v jagodo, v kateri je 5 trdih semen, razvije se jih vender komaj ena do 3. Semena so prav za prav namenjena za pomnoženje trte, ali umen človek si je drugih pomočkov iznašel, da spešneje želje doseže. Trs se namreč razun iz semena ali pešek izreja ali pomnožuje:

- a) iz semena ali pešek, kakor divje trte,
- b) iz očes ali popkov, že v starem času znano,
- c) po vlačencah (Ableger),
- d) po grobanju (Gruben),
- e) s ključki, kolči, mladikami, sajenicami, to so deli novih rozeg brez starega lesa, ali s koscem starega lesa, vsajeni v trsovnici ali naravnost v vinogradu,
- f) s cepljenjem ali popkanjem,
- g) po poganjkih iz korenja i. t. d. . . . Po širokem svetu še na več načinov.

(Dalje prihodnjič.)

Sadjoreja.

Sliva (češplja). Med vsem sadjem so slive skorej naj bolj vkusne in hasnovite, jih poraba mnogovrstna in zatoraj se že z njimi tudi mnogo trguje.

Pri vsem tem se vendar jih drevesa še ne oskrbujejo tako, kakor bi se merala. O tem se je sicer že mnogo govorilo in pisalo, mislim vendar, da ne bo škodilo, če se o tem spet nekaj natančnejšega pove, posebno to, kar smo izvedeli iz skušenj g. župnika Ribstein-a. Navadno je, da se slivino drevo pusti rasti kakor vsako drugo drevje tako, da je bolj podobno grmu, kakor lepemu sadnemu drevesu.

Naj bolj se to drevo plodi po pritlikah (t. j. po drevjčih, ktera korenje požene) ta pa se celo zanemarjajo; nikdor jih ne trebi ali prestavlja, temoč se pustijo rasti tam, kjer se iz zemlje podignejo. Da se vendar to drevo požlahiti, se ne sme pustiti na onem mestu, na katerem je iz korenja izrastlo, temoč se mora prestaviti in 4 leta poredoma dobro obrezati, da po takem dobi lep vrh in za tim še se mora vsako leto, kot vsako drugo sadovno drevo, dobro trebiti, t. j. morajo se nepotrebne, tanke vejice obrezavati in vse zadržavke (Schmarotzer) t. j. mahovje, gobe i. t. d. odstraniti.

Nadalje še moramo opomniti, da je zlo škodljivo, če se pri pobiranju zrelega sadu drevje zlo trese, kakor je na kmetih skoraj vsikdar navada; ali če se slive s palicami in raglicami z drevesa zbijajo; kder se tako ravna, tamo gotovo drugo leto menje priraste sada kot bi ga prirastlo, če se nebi tako hudo po drevesu mlatilo; vzrok je celo prost: po takem delu se odbijejo mnogi sadni popki in večkrat cele vejice, na katerih množina popkov sedi. Redko se zatoraj opazi, da bi sadovna drevesa po kmetih dve leti poredoma mnogo sadu prinesla, kder se sad z raglami z dreves zbijajo, in govor je že občen: „Lani je obrodilo, tedaj letos ne bode.“ Rečeno velja o vsakem sadovnem drevu, škodi vendar naj bolj slivam, kajti imajo naj bolj tanke vejice.

Naj bolje bi zatoraj bilo slive z rokami z dreves pobirati, kar je res nekoliko težavno, mudno in drago delo. Kteri vendar to stori, dobi vsako leto več, žlahnejših in lepših sliv. Župnik Ribstein trdi, da ga skušnje učijo, da če se slive z rokami z drevesa pobirajo, in drevesa poprek dobro obrezujejo in trebijo, se dobi vsako leto bolj vkusen in lepši sad.

Kako se morajo slive (češplje) sušiti, da ne dišijo po dimu in se zatoraj lože in za boljšo ceno prodajo je g. dr. Orel lepo popisal v „Novicah“ 16. januarja 1867 takole: Kdor hoče suhe češplje prodajati, naj jih ne suši na jamah, temveč v sušilnicah (pajštabah), kjer nič dima do njih ne pride. Tako jih suše po drugih krajih in lahko jih prodajajo, — za zakajeno blago pa se ne da dobra cena doseči. Na zublju (plamenu) in dimu sušene češplje niso za bolnike

zavolj duha po dimu. Razloček v ceni je zmiraj od 3 do 5 gold. pri vsakem centu, kakor kupci pripovedujejo. V sušilnicah sušene češplje se letos plačujejo po 16 do 18 gold. Pač lepa cena! Naj ona spodbada posestnike po priličnem prostoru zasaditi si kolikor mogoče češpljevega drevčija. Plačila za mali trud ne bo jim treba dolgo čakati.

(Čas je drevje trebiti.) Dokler so gosonice še v svojih gnjezdih ali celo še v jajččkih, jih naj lože obereš in zatežeš. Toraj naj se za to primerni čas, ki je ravno zdaj, ne zamuja. Oberite tedaj z drevja vse suho listje, naj so že posamezni listeki ali iz več listekov stkani šopki. Naj se ti ne zdi pretrudno pristavljati in prestavljati lestvico (lojtro), plaziti se po vejah, odščipovati gnjezda po skrajnih vejicah z drevesnimi škarjami odlamljati vejice, na katerih so obročki zalege požrešne kosmate gosonice. Nabrane in obrane zalege pa ne puščaj pod drevesom ali kde drugod ležati, ampak zasmodi vse ali pa v gnojnici vtopi. Ostrugaj tudi mah in staro skorjo, poreži suhe veje in pa jalove mladike. Hvalčno drevo ti tvoj trud z stoterim sadom povrne.

Spet ženkam nekaj.

Veste, drage ženke, kako se že majhna deklica lišpa: lasé gladi, robček na glavi popravlja, prah iz oblačila otepa, predpert in janjkico vravna itd. vse mora lično, gladko in snažno biti. To je prav, to je lepo, tega jim nikdo ne zameri. In ako že majhne deklice tako gledajo na snago in red na sebi in okoli sebe, koliko bolj še pa odraslene dekline, da svetu dopadajo!

Toda o tem naj niso le odraslene dekline, temuč tudi žene, to je tiste ženske, koje so že pod kapo — gospodinje — snagoljubne ne le na sebi, da so možu in domačim v izgled, prijazno-mile kot jutrajna zorja, marveč se naj ta snagoljubnost v celi hiši in okoli nje odlikuje tako, da bo z daleka videti: Tu stanujejo blage duše, snagoljubne Slovenke!

Ali je v resnici tudi tako? Je, hvala Bogu! pri mnogih ljubih Slovenkah. Al mora se žalibože tudi reči: da pri mnogih se naopak vidi in najde. Zato naj se nekoliko o nekterih rečeh opomni.

Pogledite naj prej v hišo. Al vidite koliko prahu na mizi in nesnagu po klopeh? Okna so vsa zanemarjena; rosa se na šipah redkokrat obriše, kar stori, da še celo les trohni, ker je vedno moker. Postelje se le v času, to je vsake kvatre poravnajo, zrašijo, posteljejo in z novimi rjuhami, prtí prevlečejo — kakor bi se vsak mesec storiti moralo.

Pajčevina seguje iz enega kota v drugega in pajki se debelijo in kraljujejo kakor nekdanj Mehikanski zeleni bog „Vielivuc!“ — Vse naj bo omito, snažno in lično, akoravno je prosta roba pohištvo.

Sedaj se pa podajmo v kuhinjo. Vsaka reč mora imeti svoj prostor, burklje in pomnjak svoj kot, lično oribani in omiti škafi svojo snažno klop za vodo s pokrivali, kropnjače, ranjgle, piskri, lonci svojo čisto polico, na kateri naj preobrnjeni in lepo oplaknjeni čakajo na prihodnjo rabo, da se znotrej ne ognuse ali pejševina ne naredi.

Nikoli naj ne bo nobenih ostankov v kotih, krajih, po skledah, loncih, ranjlah ali kakoršni koli posodi od prejšnjih jedil. Okrozniki, taljeri, skleda se morajo oplakniti in s čisto snažno brisačo obrisati, da se mahovje in niti ne osuše na posodi, v katero se nova jed deva ali vsipuje, kar bi bilo močno odurno in naj se v ormaru zhranjujejo, ali pa v ličnem sklednjaku. Vsikdar se mora posoda pogledati, predno se kakošna jed va-njo dene: ali je čista ali ne.

Posebno pa pazite, drage ženke, po letu o vročinskem času, ko je muh kot živi panj, da jih ne spravite med jed; pa tudi nobene kebrove krače, bedre, ne! — Meso: govedino in svinino posebno skrivajte v hladnih krajih pred velikimi muhami, koje brž, ko se vsedejo na meso, že žive črviceke vcepljajo — ta gnjusoba, ta!

Ne česajte se v kuhinji — ali pa saj pazite, da ne bo lasi v juhi, kot bi se medved kopal! — Roke vam naj so vedno čiste,

Učite se rade, kakor nam je znano, da rade čitate. Glejte na vse, da bo v redu in snagi in vas hvalilo vaše delo, prikupilo Bogu in poštemu človeku, ker ne vete čega neveste bote. Nezameri nježni spol, da te iz kuhinje vkravji hlev peljam in pokažem veliko nesnagu pa tudi nered. Glej, tu vidiš svilnatih robcey, hočem reči: pajčevine, da me je strah vstopiti. Ko ljubi živinici krme v jasle vržeš (kaj